

З. В. Партико

ОСНОВИ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

Навчальний посібник

2-ге видання, перероблене та доповнене

Київ

Видавництво Ліра-К

2017

Допущено Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1/11-7172 від 17.04.2013 р.)

Рецензенти:

проф., д-р філол. наук **В. М. Манакін**
(Запорізький національний університет);
проф., д-р філол. наук **Ю. Ю. Саплін**
(Класичний приватний університет);
проф., д-р наук із соц. ком. **В. І. Теремко**
(Київський національний університет ім. Тараса Шевченка)

Партико З. В.

П18 **Основи видавничої справи** [Текст] : навч. посібник. — 2-ге вид., перероб.
та доп. — Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. — 304 с., табл. 23, рис. 64,
додатків 16.

ISBN 978-617-7507-54-2

Описано складові теорії видавничої справи, роль книги й періодики в житті суспільства, типометрію, будову оригіналів та видавничої продукції, її типологію. Подано детальний опис видавничої діяльності. Розглянута організація видавничої справи у світі та в Україні, описано основні нормативні документи видавничої справи, основи її комп'ютеризації.

Призначений для студентів вищих навчальних і середніх професійних закладів освіти. Видавці-практики можуть використовувати посібник як довідкове видання.

УДК 655.41(07)

© З. В. Партико, 2013

© З. В. Партико, 2017

© „Видавництво Ліра-К”, 2017

ISBN 978-617-7507-54-2

КОРОТКИЙ ЗМІСТ

Передмова	9
1. Вступ	12
2. Основні поняття теорії видавничої справи	19
3. Історія виникнення й розвитку книг і періодики	33
4. Книги й періодика в житті суспільства	62
5. Типометрія	75
6. Будова оригіналів	82
7. Будова видавничої продукції	110
8. Типологія видавничої продукції	127
9. Видавнича діяльність	146
10. Організація видавничої справи у світі	200
11. Організація видавничої справи в Україні	211
12. Нормативні документи видавничої справи	221
13. Комп'ютеризація видавничої справи	230
14. Висновки	244
Додатки	245
Література	300

ПОВНИЙ ЗМІСТ

Передмова	9
1. Вступ	12
2. Основні поняття теорії видавничої справи	19
2.1. Базові терміни та їх значення	19
2.2. Види видавництва і видавничих організацій	21
2.3. Основні види видавничої продукції	23
2.4. Етапи видавничого процесу	24
2.5. Технологічний маршрут видавничого процесу	27
2.6. Професія видавця і редактора	27
2.7. Галузі та інфраструктура видавничої справи	30
Запитання й завдання до розділу 2	32
3. Історія виникнення й розвитку книг і періодики	33
3.1. Виникнення письма	33
3.2. Виникнення рукописних книг	36
3.3. Виникнення книгодрукування	45
3.4. Виникнення періодики	52
3.5. Розвиток видавничої справи	54
3.6. Виникнення електронних видань	57
3.7. Історичні форми книг і періодики	60
Запитання й завдання до розділу 3	61
4. Книги й періодика в житті суспільства	62
4.1. Функції книг і періодики	62
4.2. Читання і його види	63
4.3. Закономірності читання	66
4.4. Місце читання серед інших видів сприймання повідомлень масової інформації	66
4.5. Типологія читачів	69
4.6. Книги й періодика як культурна й матеріальна цінність	73
Запитання й завдання до розділу 4	74
5. Типометрія	75
5.1. Видавничо-поліграфічна система одиниць вимірювання	75
5.2. Одиниці вимірювання довжини та інших величин	75
5.3. Одиниці обліку оригіналів і видавничої продукції	76
5.3.1. Одиниці обліку паперових оригіналів і видавничої продукції	76
5.3.2. Методика підрахунку обсягу	77
5.3.3. Одиниці обліку цифрових оригіналів і видань	78

5.4. Одиниці обліку поліграфічної продукції	78
5.5. Одиниці обліку завантаження друкарських машин	79
5.6. Показники функціонування видавництва і видавничих організацій	80
Запитання й завдання до розділу 5	80
6. Будова оригіналів	82
6.1. Оригінали та їх види	82
6.1.1. Поняття оригіналу	82
6.1.2. Види оригіналів і вимоги до них	82
6.2. Видавнича будова оригіналів	85
6.3. Будова текстової частини	91
6.3.1. Інформаційна будова	91
6.3.2. Лінгвістична будова	93
6.3.3. Композиційна будова	95
6.3.4. Логічна будова	95
6.4. Будова нетекстової частини	97
6.4.1. Ілюстрації	97
6.4.2. Таблиці	98
6.4.3. Формули	99
6.5. Будова апарату	100
6.6. Будова вихідних відомостей	102
Запитання й завдання до розділу 6	108
7. Будова видавничої продукції	110
7.1. Матеріали для виготовлення видавничої продукції	110
7.1.1. Папір	110
7.1.2. Палітурні матеріали	112
7.1.3. Поліграфічні фарби	113
7.1.4. Матеріали для електронних видань	113
7.2. Формати видань	114
7.2.1. Поняття й види форматів	114
7.2.2. Формати паперових аркушів	114
7.2.3. Формати сторінок	121
7.2.4. Формати видання й оправи	122
7.3. Будова видань	122
7.3.1. Матеріальна будова	122
7.3.2. Поліграфічна будова	124
7.3.3. Документальна будова	124
7.4. Будова акцидентної продукції	126
Запитання й завдання до розділу 7	126
8. Типологія видавничої продукції	127
8.1. Поняття про типологію	127
8.2. Виникнення й розвиток типології видавничої продукції	130
8.3. Типологія паперових видань	131
8.3.1. Види видань за цільовим призначенням	131
8.3.2. Види видань за аналітико-синтетичним опрацюванням інформації	132
8.3.3. Види видань за видами знаків	132

8.3.4. Види видань за матеріальною конструкцією	133
8.3.5. Види видань за обсягом	133
8.3.6. Види видань за складом основного тексту	134
8.3.7. Види видань за періодичністю	134
8.3.8. Види видань за структурою	134
8.3.9. Види неперіодичних видань	135
8.3.10. Види періодичних і продовжуваних видань	137
8.4. Типологія електронних видань	140
8.4.1. Проблеми означення електронних видань	140
8.4.2. Книжкові видання	140
8.4.3. Періодичні й продовжувані видання	141
8.5. Типологія акцидентної продукції	142
Запитання й завдання до розділу 8	145
9. Видавнича діяльність	146
9.1. Авторський етап	146
9.1.1. Типологія авторів	146
9.1.2. Створення авторського оригіналу	151
9.1.3. Саморедагування	154
9.1.4. Пошук теми, автора й рукопису	156
9.2. Підготовчий етап	158
9.2.1. Формування портфеля повідомлень	158
9.2.2. Планування видань	159
9.2.3. Рецензування повідомлень	161
9.2.4. Добір повідомлень для збірників	163
9.2.5. Визначення накладу видання	164
9.2.6. Визначення гонорару	165
9.2.7. Укладання видавничих угод	165
9.2.8. Визначення планової собівартості примірника видання	167
9.2.9. Підготовка до процесу редагування	168
9.3. Редакційний етап	169
9.3.1. Поняття про редагування	169
9.3.2. Нормативне редагування	171
9.3.3. Творче редагування	175
9.3.4. Робота з авторами	177
9.4. Конструювальний етап	178
9.4.1. Робота редактора з художнім редактором і художником	178
9.4.2. Робота редактора з технічним редактором	179
9.4.3. Робота редактора з верстальником	181
9.4.4. Редагування й коректура верстки видання	181
9.4.5. Робота редактора з іншим персоналом ЗМІ	183
9.5. Тиражувальний етап	183
9.5.1. Редагування сигнальних примірників	183
9.5.2. Контроль друкування й брошурування	184
9.5.3. Визначення фактичної собівартості примірника видання	185
9.6. Розповсюджувальний етап	185
9.6.1. Рекламна кампанія	185

9.6.2. Типологія покупців видавничої продукції	187
9.6.3. Розповсюдження видавничої продукції	187
9.6.4. Цикл життя видань	189
9.7. Підсумковий етап	191
9.7.1. Поняття про видавничу політику	191
9.7.2. Видавнича й поліграфічна якість видань	191
9.7.3. Соціальна ефективність видань	193
9.7.4. Економічна ефективність видань	194
9.7.5. Формування й корегування видавничої політики	195
9.7.6. Перевидавання видань	196
9.7.7. Архівування видань	197
Запитання й завдання до розділу 9	198
10. Організація видавничої справи у світі	200
10.1. Координування й регламентування книго- і пресовидання	200
10.2. Статистика світового книго- і пресовидання	201
10.3. Міжнародні видавничі асоціації	203
10.4. Міжнародні видавничі виставки та ярмарки	204
10.5. Будова видавництв і видавничих організацій	205
10.6. Роль перекладних видань	206
Запитання й завдання до розділу 10	210
11. Організація видавничої справи в Україні	211
11.1. Система керування книго- і пресовиданням	211
11.2. Порядок створення видавництв і видавничих організацій	213
11.3. Статистика українського книго- і пресовидання	216
11.4. Українські видавничі асоціації, виставки та ярмарки	217
11.5. Підготовка кадрів	219
Запитання й завдання до розділу 11	220
12. Нормативні документи видавничої справи	221
12.1. Види нормативних документів	221
12.2. Міжнародні нормативні документи	222
12.3. Законодавчі акти України	222
12.3.1. Авторське право	222
12.3.2. Інші законодавчі акти	225
12.4. Постанови уряду України	225
12.5. Стандарти	226
12.5.1. Міжнародні стандарти	226
12.5.2. Державні стандарти	226
12.5.3. Стандарти організацій	227
12.6. Технологічні інструкції	228
Запитання й завдання до розділу 12	229
13. Комп'ютеризація видавничої справи	230
13.1. Види комп'ютерних систем у видавничій справі	230
13.2. Редакційні системи	230
13.2.1. Системи комп'ютерної коректури	231
13.2.2. Системи комп'ютерного редагування	233
13.2.3. Довідкові редакційні системи	236

13.3. Видавничі системи	237
13.3.1. Системи автоматизації видавничої діяльності	237
13.3.2. Верстальні видавничі системи	238
13.3.3. Автоматизовані системи керування видавництвами	239
13.4. Рекламні сайти видавництв	241
13.5. Інтернет-мережі розповсюдження видань	241
Запитання й завдання до розділу 13	242
14. Висновки	244
Додатки	245
1. Рекомендований перелік фахових навчальних дисциплін для спеціальності „Видавнича справа та редагування” (рівень бакалавра)	245
2. Коректурні знаки	247
3. Зразок відредагованої сторінки авторського оригіналу	255
4. Зразок коректури зверстаної сторінки проекту газетного видання	256
5. Зразок оформлення макету каталожної картки	258
6. Зразки оформлення вихідних відомостей (титул, зворот титула, остання сторінка)	259
7. Шаблон редакційного висновку	264
8. Мінімальні ставки авторської винагороди (роялті) за відтворення і (або) опублікування примірників творів наукової, художньої, публіцистичної та іншої літератури і музичного мистецтва, зафіксованих поліграфічним способом	265
9. Зразок видавничої угоди з автором	275
10. Зразок видавничої угоди з друкарнею	279
11. Зразок видавничої угоди з книготоргівельною організацією	282
12. Зразок кошторису витрат на видання	283
13. Зразок технічного паспорта видання	284
14. Перелік одержувачів обов’язкового безоплатного примірника видань України	289
15. Завдання для самостійної роботи	292
16. Зразок підсумкового тесту	294
Література	300